

CEVİZ YETİŞTİRİCİLİĞİ

EKONOMİ VE BESLENMEDEKİ YERİ

Ceviz mutedil iklimi sevip, sert kabuklu meyvelerdir. Ceviz ağaçından çok yönlü yararlanmaktadır. 100-150 yıl yaşamaktadır. Meyvesinden ve ağacının kerestesinden yararlanılmaktadır. 60 yaşındaki ceviz bahçesinin kereste geliri arsa gelirini aşmaktadır.

Ceviz B ve D vitaminlerince çok zengin olup, A,C ve E vitaminlerinde içermektedir. Cevizin bileşiminde %59-74 yağ, %12-24 protein, %1-2 Mineral Maddeler %5-10 Seliöz içermektedir. Ceviz yağ ve protein yönünden badem ve fındıktan daha zengindir. Kalori yönünden fındığa eşit bademden daha iyidir. Ayrıca ceviz doymamış yağ asitleri ihtiva ettiğinden insan sağlığını tehdit eden kolesterol birikimlerini engellemekte, damar sertliğine karşı büyük fayda sağlamaktadır.

İKLİM İSTEKLERİ

Ceviz ağacı değişik toprak ve iklimlere kolayca uyum sağlayabilmektedir. Ilıman iklimi sevip 400-1800 saat soğuklama isteği olup, deniz seviyesinden 1700 m yüksekliğe kadar yayılış gösterir. Ceviz hem yüksek hemde düşük sıcaklığa karşı duyarlıdır. Geç ilkbahar donları tomurcukların kabarma zamanında daha fazla zarar yapar. Tomurcuklar kapalı iken -3 C ye, tam çiçeklenme döneminde -1 C kadar dayana bilir çiçek döneminde soğuktan zararlanma daha sık görülür. Sonbaharın erken donlarında -9 C, -12 C'de odunlaşmamış sürgünler zararlanır. Aşırı yaz sıcaklarında yeşil kabukta yapraklarda yanmalar ve meyvelerde büzülme olur. Bu zararlanma 36 C'de başlar 43 C'de çok şiddetlenir. Yazları bol güneşli, kışları ılıman geçen soğuk rüzgarlardan korunmuş vadilerde iyi gelişir. Kışı sert geçen yerlerde uygun çeşit seçilmelidir.

TOPRAK İSTEKLERİ

Ceviz toprak seçici değildir hafif alkali toprakları sever taban suyu seviyesi 2.5-3 m'den aşağı, fazla su tutmayan gevşek süzek çakıllı allüvyionlu topraklarda daha iyi gelişir su tutan killi topraklarda ve durgun sulu yerlerde gelişemez. Ceviz kazık köklü olduğundan alt kısmı derin yumuşak, rutubetli topraklarda iyi gelişir. Orta kireç ve tuza dayanır.

ÇEŞİT SEÇİMİ

Yurdumuzun yerli ağacı olan ceviz binlerce yıldan beri bulunduğu yörenin iklim koşullarına uyum sağlamıştır. Bu nedenle ceviz bahçesi tesis ederken yöreye uygun ceviz çeşidini seçmek gerekir. Cevizde en yaygın ve garantili üretim şekli aşı ile çoğaltmadır. Bu nedenle önerilen ceviz çeşitlerinden aşı kalemi alınarak yabani ceviz çöğürleri aşılmalıdır, en iyisi aşılı fidan olarak bahçe kurmaktır. İlimizin iklim toprak şartları, vegetasyon süresi, kış soğukları sonbahar ilk donları ilkbahar son donları dikkate alındığından ilimiz için en uygun ceviz çeşitleri Şebim ve Bilecikdir.

BİLECİK : Dik yayvan ve kuvvetli bir taç gelişmesi gösterir kıyı bölgeler hariç tüm bölgelerde yetiştirilir. Özellikle geç donların görüldüğü yöreler için uygundur. Meyve salkımı 2-3'lü yapılıdır. %30 yan dallarda meyve yapar. İnce kabuklu içi dolgun olup kabuktan kolay ayrılır tane ağırlığı 13 gram iç oranı %53 yağ oranı %68 ve protein oranı %18'dir kuru ceviz olarak tüketime uygundur. Şebın, Yalova-3 ve Yavuz-1 (KR-2) çeşitleriyle tozlanır. Ekim başlarında hasat yapılır.

ŞEBİN : Sık dallı yayvan bir taç gelişmesi gösterir kıyı bölgeleri hariç ceviz yetişen tüm yörelerde yetişir. Özellikle geç donların görüldüğü yerlere

uygundur. Çok verimli ve meyve salkımı 2-4 lüdüdür Oval ince kabuklu kabuktan kolay ayrılır. İçi dolgun tane ağırlığı 12 gram iç oranı %63 yağ oranı %67 protein oranı %17 çiçekleri eş zamanlı açılıp kendine verimlidir. Bilecik ve Yavuz-1 (KR-2) çeşitleriyle tozlanır. Ekim başlarında hasat edilir.

CEVİZ FİDANI YETİŞTİRİCİLİĞİ

Bugün bütün dünyada direk tohumdan üretimden vazgeçilmiştir. aşağıdaki aşu çeşitlerinden biri ile aşılı fidan üretilir.

- 1- Boru veya yama göz aşısı (çift ağızlı bıçakla yapılmalıdır.)
- 2- Omega aşısı (Makine aşısı)
- 3- Dilcikli kalem aşısı
- 4- Yarma kalem aşısı

BAHÇE TESİSİ

Ceviz çok yıllık olduğundan bahçe tesisinde yapılacak bir hatanın giderilmesi oldukça güç ve masraflı olmaktadır. Bahçe tesisinde ön önemli konu çeşit seçimi ve yer seçimidir.

Çeşit Seçimi : cevizde erkek ve dişi çiçekler aynı ağaç üzerinde fakat farklı yerlerde bulunmaktadır. Ceviz kendine verimli olmasına rağmen erkek ve dişi çiçek farklı zamanlarda döllenme olgunluğuna geldiğinden bahçe tesis ederken en az 2 çeşitle bahçe tesis edilmeli ki tozlanma ve döllenme riski azaltılsın. Aksi halde verim düşük olmaktadır. Birbirini tozlayan çeşitler tablo olarak verilmiştir.

Yalova 1 x Yalova 4 KR 1 x Yalova 4
Yalova 2 x Yalova 3 KR 2 x Bilecik
Yalova 3 x Bilecik Şen x Yalova 1
Yalova 4 x Yalova 3 Tokat 1 x Yalova 3
Bilecik x Şebın, KR-2
Kaplan x Yalova 3

Sehin x Bilecik

Ceviz yetiştiriciliğinde çiçek açma zamanına rastlayan ilkbaharın son donları çok önemlidir. Dondan korunmak için bahçeler taban yerlere değil yamaç ve eğimli yerlere kurulması gerekir. Çünkü vadilerde 30-40 m yükseliş ilkbaharda geceleri 3-6°C'lik bir artış sağlamaktadır. Ceviz bahçelerinde gelişme durumu ve uzun ömrü dikkate alınarak 10x10 m aralıklarla dikilmesi önerilmektedir. Fidan dikiminde toprağın yapısına bağlı olarak çukurlar en az 60x60 cm derinlik ve genişlikte açılmalıdır. Dikim çukurunun dik kısmına fosforlu ve potash gübrelerle depo gübrelemesi yapıldıktan sonra fidan aşı noktası toprak seviyesi üzerinde kalacak şekilde dikilir. Hakim rüzgarın estiği yönde fidanların diplerine herik dikilir, bağlanır ve can suyu verilir. Fidanlar yaprak dökümünden ilkbaharda su yürüyünceye kadar olan dönemde dikim yapılabilir. Kışları ılıman ve çok sert olmayan bölgelerde sonbahar dikimi daha iyi olmaktadır.

Budama ve Terbiye Şekilleri : Cevizde meyveler 2 yıllık sürgünlerde oluşur. Ceviz fazla budama istemez her yıl uygulanan ve düzensiz yapılan budama verim düşüklüğüne yol açar bu durumda çok kuvvetli dal ve sürgün fakat az meyve meydana gelir.

Cevizlere verilecek en iyi şekil 5 dallı değişik doruk dallı şekildir. Dikilen fidanlarda ilk yıllarda sadece boyunlu gözler kesilerek göz budaması yapılır 3. yılında ise şekil budaması yapılır. Daha sonraki yıllarda ölü ve kuruyan dallar temizlenir. Her yıl budama yapılmaz.

Gübreleme : Ceviz en fazla azot ve potasyuma ihtiyaç duyar, fosfor ihtiyacı azdır. En uygun gübreleme toprak ve yaprak tahlili sonuçlarına göre yapılandır. Dikimde azotlu gübre verilmez genel olarak dikim öncesi 10-50 kg TSP, 10-40 kg potasyum sülfat, dikim sonrası 10-30 kg TSP ile 15-45 kg potasyum sülfat dekara verilmelidir. Ayrıca dikim sırasında fidan çukurlarının diplerine 250 gram TSP + 250 gram Potasyum sülfat gübresi ile birlikte depo gübrelemesi yapılmalıdır. Fidanların 1. yaşından başlayarak ağacın her yaşı için 100 gram / ağaç hesabıyla toprak PH sına göre Amonyum nitrat veya Amonyum sülfat verilir.

Hastalık ve zararlılarla Mücadele : Ceviz antraknozu, Ceviz iç kurdu, ceviz yaprak Gal Akarı cevizde önemli hastalık ve zararlılar olup mücadelesi yapılmalıdır.

Hasat ve Verim : Erkenci çeşitler taze olarak tüketilmeye uygun olup (Kaplan) ağustos ortalarına kadar hasat edilmektedir. Kuru tüketilenler Eylül ortası ekim sonu hasat edilmektedir. Hasat zamanı meyve üzerini örten yeşil kabuk 1/3 çatlayınca hasada başlanır. En uygun hasad silkeleme şeklinde yapılır. Hasatta kesinlikle sınık ve sopa kullanılmamalıdır. Sınıkla yapılan her darbe ağacın gelecek yıl ürün verecek sürgün uçlarının kırılmasına neden olur. Hasat edilen meyveler yeşil kabuk temizlendikten sonra gölge bir yerde bir örtü üzerine 15-20 cm kalınlıkta serilerek kurutulur. Ayrıca cevizler kabuklardan temizlendikten sonra yıkanmakta 38-43°C 'de özel yapılmış fırınlarda kurutularak depolanmaktadır. Tohumluk cevizler fırında kurutulmamalıdır.

Aşısız cevizler 7-10 yaşlarında meyve vermeye başladığı halde aşılı cevizler 4 yaşından itibaren meyve vermeye başlamaktadır. Aşısız ağaçlarda 6 kg kabuklu meyveden en çok 1.5-2 kg iç alınırken aşılı ağaçlarda 6 kg cevizde en az 3 kg iç alınmaktadır.

Önerilen aşılı fidanlarla bahçe tesis edildiğinde 5 yaşında 3-4 kg 8 yaşında 15-20 kg 12 yaşında 30-40 kg 14 yaşında 50-75 kg 20 yaşında 80-120 kg arasında kabuklu ceviz alınmaktadır.